

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

AD ILLUSTRISSIMUM ATQUE
OPTIMUM PRINCIPEM, LUDOVICUM, COMI-
tem Palatinum, Rhenanum, ducem Bauariae, &c. principem dominumque suum benignis-
simum, GUILIELMI XYLANDRI, in PLUTARCHI operum
volumen posterius suum,

P R Æ F A T I O.

LVTARCHI Cheronensis commentariorum horum, quos à me de Graecis inenarrabili atque incredibili labore, summaque fide & solitudine Latinos factos tibi, LVDVICE princeps Illustrissime, offero & dedico, ea est omnium doctorum consensu & praedicatione dignitas, venustas, ac utilitas: ut vereri nullo modo debuerim, ne tibi hoc nostrum munus vile aut tanto principe parum dignum videri posset. Porro autem cum iam pridem compertum haberem, te patris tui omni laude superioris principis, maiorumque adeo vestigiis insistentem, summa erga clientes tuos (inter quos nomen meum profiteor) humanitate uti: opus hoc meum, quodam tibi iure tuo debitum, ut sub tuo illustrissimo nomine in publicum darem, teque hac una qua possem ratione demererer, diligenter considerata re consulti-
simum fore duxi. Iure inquam tuo princeps optime. Nam cum ante annos fere decem alterum Plutar-
chianorum volumen operum, quo vitæ præstantissimorum Graecorum ac Latinorum exponuntur vi-
rorum, itidem à me in Latinam traductum linguam inscripsissem in chytissimo PATRI tuo, alterum
primogenito eius filio, quem fouendo etiam Xylandro confidebam paternas emulaturum virtutes, iam
inde ab initio mearum in hoc opere ærumnarum animo destinaueram. Proinde in certissimam venio
spem, cum tibi, Illustrissime princeps, tum bonis & humanis censoribus omnibus huius meae dedicati-
onis rationes admodum probatum iri: ideoque nolo is copiosius explicandis opinionem bonitatis causæ de-
minuere. Iam de ipso opere, eius autore, meoque interpretis labore ut aliquid dicam, non tam res ipsa
me cogit, quam non male receptus præfandi mos hortatur, propter lectores, ut præcipue apparet, insti-
tutus. Neque enim laudibus maiorum tuorum, & quæ tibi propria sunt decantandis, paginas implere
decreui. quod genus oxornationis qui tractent, & sunt & erunt alij me instructiores atque facundiores.
Mibi in præsentia satis est cum tibi, Princeps humanissime, tum candido Lectori demonstrare, meum
hoc tui demerendi officium non esse à tua amplitudine alienum. Nam quid ego PLVTARCHVM
laudem, virum (quod summi viri testati sunt, hodieque uno omnes periti ore adfirmant) incomparabi-
lem? quid commendem philosophiæ omnes partes, historiam, literaturam, & antiquitatis reconditissi-
mæ declarationem, quæ omnia hoc volumine quasi in copiae cornu uberrimo comprehensa proponun-
tur? quid de meo studio, conatu, labore, ærumnis exantlatis in hoc opere me iactem? PLVTARCHVM
quidem laudare si ordiar non iniuria reprehendi possim eo modo, quo ab Antalcida reprehensus quidam
fertur, Sparta Herculem laudare aggressus. quis enim Plutarchum vituperauit? Ac nos quidem cum
dudum in Vitas ab hoc scriptas præfaremur, utcumque narrauimus qui is vir fuisset: quæ huc inculcar-
da minime duxi, suo loco copiosius omnia (Deo volente) enarraturus. Tamen me continere non possum
(tanta est in animo meo huius scriptoris veneratio) quin aliquid saltem dicam. Spintarus Taren-
nus, magni vir nominis, Epaminondam cum vellet laudare, aiebat neminem sibi obtigisse hominem,
qui & sciret plura, & pauciora loqueretur. Magna me hercle laus, magnique de maximo viro præcla-
rum testimonium. Ego autem de Plutarcho pronunciare hoc non dubito (doctiorumque etiam idem fas-
surum de se quemque arbitror) neminem unum scriptorem in manus peruenisse meas, qui & plura in o-
mnis generis rebus habuerit cognita, & plura litteris complexus philosophiæ, prudentiæ humaniorisque
literaturæ, quam philologiam dicunt, studiosis fide & facundia tanta tradiderit subsidia. qua laude an
maior ulla scriptori alicui egregio tribui possit, haud scio. Equidem fateor taciturnitatem in vita

EPISTOLA

communi apprimè utilem ac laudabilem esse, tutamque (ut Flaccus noster scite dixit) habere mercedem. Verum de multarum earumque optimarum rerum peritis & doctis apposite, puto, usurpauerit aliquis illud Cyclopi Euripideum, qui, cum Ulysses diceret,

Habens tua ipse, videberis honoratior:

respondit,

Vtilior autem, amicis largiens, ero.

& in hoc genere maxime verum est, quod apud eundem poetam Iolaus pronunciat, virum bonum proximis natum esse. Ac si bonum communius quanto est, tanto haberi debet melius, quæ sententia in proverbium abiit: bone Deus, quam meruit præclare de humano genere Plutarchus, qui non contentus didicisse & docuisse tam multa tamque admiranda, ad posteritatem quoque & uniuersos mortales condenda hæc bibliotheca (sic enim merito appellabimus hoc eius opus) doctrinam & peritiam suam propagauit. Quanquam hanc quidem locupletiolem multo haberemus, si ad nos omnia autoris huius scripta peruenissent: cum Eusebius, Stobæus, & Gellius (sive is Agellius est) citent libros Plutarchi iam dudum amissos: quorum iacturam apparet è reliquiis esse dolendam: Stromateas Plutarchi, & opus de Dædalis Plataensibus Eusebius adducit. Stobæus cum alia, tum librum de mulieribus instituendis, Epistolam de amicitia, contra vires corporis, de quiete, de nobilitate, contra nobilitatem, contra diuitias, de amore, de diuinatione. Gellius de diuersa animorum & corporum indole & virtute, secundum de Homero librum (de eo quem nos damus, alibi dictum est quid sentiremus) & primum de eodem, de anima primum, aliosque citat, ut Symposiaca, non sane iisdem verbis, aut eodem ordine quo hodie leguntur. Laudatur etiam ut testis de rebus non vulgaribus præter eos quos dixi ab Eustathio commentariis Homericis: adeoque à Simplicio Aristotelem de anima interpretante. ne Athenæum referam, aut Macrobius, qui bucula ipsius non ita raro arauerunt. Qua de re, aliisque ad Plutarchum nostrum pertinentibus, prudens hæc plura dicere supersedeo, cum (ut dixi) breuis sperem fore, ut rem istam commode pertractem totam. Ergo de Plutarcho in præsentia satis. Opus ipsum quale esset, iam obiter monui.

MORALIA titulum ei faciunt, itaque vulgo appellant: siue quod maiorem partem putant esse de philosophia morali, siue quod ab ea philosophiæ parte, quæ vitæ humanæ maxime est necessaria, tanquam à potiori denominandam totam horum opusculorum duxit congeriem, quicumque tandem huius indicis autor est. Nam moralia quidem sunt & multa & admiranda doctrina atque venustatis. Sed audire velim, quænam pars porro philosophiæ, quæ facultas, quæ literata philologia portio non plurimum ex his ipsis disci Plutarchianis & illustrari queat opusculis, poteram recensionem huic loco demonstrandi eius quod dixi gratia attexere, sed ut ne te Illustrissime Princeps, diutius ab ipsius Plutarchi nostri lectione, aut per transennam ignauis proponere voluisse inspiciendas tantas res existimarer: saltem ad Indices eorum quæ Latina damus opusculorum prouoco, minime vel obscuros, vel arrogantes: sed qui cum moralibus physica, mathematica, logica, historica, denique omnis generis litteras tractari docerique demonstrent. Reliquum lectio librorum ipsa abunde patefaciet. Itaque iam nunc quod non superuacaneum esse magnis argumentis colligo, ad rationem meorum laborum breuiter reddendam me confero. Res ergo ita habet. Ante annos aliquot, ex quo Vitæ Plutarchi nostræ hominum doctorum & ingenuorum manus peruolitarunt, non defuere qui suaderent, hortarentur, orgerent, instarent ut alterum quoque hoc volumen eodem modo è Græco in Latinum sermonem transferrem. Hæsitavi diu, quod viderem ante me neminem unum ausum esse tantum opus moliri, ut pote cuius absolutio ineffabilem laborem, & tantum non totius philosophiæ ac literaturæ peritum, plurimaque lectionis & acerrimi iudicii hominem desideraret, ne quid dicam de felicitate loquendi & facundia, quæ omnia quanta in me sint, satis probe noui. Videbam viros doctissimos ita fere hæc piscatos, ut facilima aut gloriam paratura aliquam deligerent Latine edisserenda: is, quæ difficiliora, aut minus splendida essent præteritis, quo factum est, ut quadam in hunc usque diem (nisi quid nos fugit) interpretem nullum sint nacta. Nolo nunc commemorare, quam multa & miseranda interdum errata eorum qui ante nos delibauere de hoc Opere aliquid deprehensa sint: cum probem tragicam illam imprecationem:

Pereas quicumque humana feligis mala.

Tandem victus æquitate, ut arbitrabar, flagitantium, & rempublicam adiuuandi indefesso etiamnum studio, in humeros meos hoc mihi onus imposui, & quo potui omnino modo ad finem pertuli. Hic locus facit ut te, Illustrissime atq; benignissime princeps, paulo liberius compellem: causa bonitate meæ, & tuæ in primis fretus æquanimitatis fiducia. Considerans enim aliquis tanti operis molem, & cum varietate rarissima coniunctam maiestatem, tum mendarum & lacunarum passim impredientium multitudinem, (quorum magnam partem interpretes nos antegressi aut non obseruauerunt, aut pro suo modo

D E D I C A T O R I A.

modo dissimulauerunt: nos asteriscis allitis inopiam nostram testatam fecimus) tum quam multi ac varij versus carmine nobis reddendi, quis labor in conquirendis & annotandis ad expediendum Lectorem locis ab autore allegatis, quantusque fuerit & quam molestus tolerandus. hac inquam, & alia quae modestiae causa dissimulo, considerans aliquis: facile intelliget (modo homo sit) me mihi ita esse conscium, ut citra ullum vel somnium impudentiae & potuerim & debuerim T. A. has meas vigilias, meque una tua benignissima liberalitati offerre. Atque adeo, ut sumam (quod Horatius usurpauit noster) superbiam quaesitam meritis: cepi prouinciam duram, aut durissima potius quauis duriolem, & quam nondum vidi quis vnus se aditurum ita polliceretur, ut promissum impleret, adiuui tamen & multo quidem sudore, grauisimisq; laboribus, tamen Dei benignitate adiuuante hoc monumentum exegi, quod quale sit, ipsa res loquetur. Doctorum quidem hominum iudicia non reformido: periti modo sint rerum, & candidi. ceteros facile contemno. Id de me citra arrogantiam possum affirmare, hac mea lucubratione non iis modo commodatum esse qui Graeca lingua ignari PLVTARCHVM vel omnino non legunt, vel saepe alienum pro auctoris sensu in vulgatis versionibus accipiunt; sed etiam iis, qui non plane imperiti Graeci sermonis, in tanta varietate rerum comparatione gaudent utriusque linguae. Glaciem, quod aiunt, ego secui: multisque molestis leuavi studiosos pulcherrimarum rerum cognitionem affectantes. Quo minus curo eorum morositatem, qui nisi Ciceronianum, tersum politumque & nescio quo tandem instrumento limatum nihil probant. Ego perspicuitati operam dedi, qua nihil debet esse antiquius interpreti. Verba usitata & diserte significantia multo malui suis locis adhibere, quam obscurare studio nescio cuius Latinitatis res ipsas. ausus sum etiam uti nonnunquam in philosophicis explicandis licentia confingendorum verborum, ut intelligi sententiae possent. Denique id quod licuisse mihi arbitratus sum in vitarum interpretatione, & ibi in Praefatione quale esset exposui: haec mihi imperatum ab ipsa re sensi, ac morem gessi necessitati. Sed haec praecidenda sunt: nam reprehenses neque spero fore ullos: neque sycophantas metuo. Satis mihi est, & erit, doctis atque candidis iudicibus, & qui circumstantias etiam rerum mearum, temporum, opportunitatumque aequo animo norint perpendere, me posse probare arumnosam hanc meam operam, reipublica literaria nauatam, atque id me posse confido.

Tantum itaque est, quod praefari ad te, Princeps Illustrissime, volui. Restat ut tibi opus nostrum commendem. Sane spem non dubiam animo meo concepi, hanc meam lucubrationem iam pridem a doctis etiam viris expectatam, in manus hominum ita peruenturam, ut & usui, & oblectationi permultis sit futura. utque sic sperarem, & PLVTARCHI scriptorum praestantia, & mea (quod arroganter non dico) solertia atque laboriosissima industria mihi persuaferunt. omnino autem hinc ad remp. & ad priuatos homines utilitatem fructumque non penitendum rediturum, etiam alij me tacente ausi sunt spondere. Ergo, Illustrissime princeps, totum hoc emolumentum quod ad rempublicam est nostra arumnosissima pertinebit hac lucubratione, tibi volo acceptum grato animo ferant, tibi se Latinos hos Plutarchi commentarios debere agnoscant, tuis auspiciis me hoc confecisse opus sentiant, ideoque te colant boni & eruditi omnes. Totum hoc tuum esto, quidquid est laude & gratiarum actione dignum: erit profecto non nihil. Ego abs te, P. A. vicissim vnum hoc peto qua debeo reuerentia & submissione, ut hoc nostrum munus benigno aequoque accipias animo, & miseriarum laborumque nostrorum eam habeas rationem, quam tibi generosissima tua indoles auita virtus, PATRIS exemplum, & spes nostrae gratitudinis non decerptura dictabunt. Credo non defuturos, quibus haec nostra praefationis coronis putida & sordida videbitur. Sed meae res sic sunt, sic est animi candor. & Tuae, Princeps, humanitati certus sum haec acceptiora fore, quam per adulandum & ambages quaesitam (ut hodie vulgo fit) liberalitatis tuae sollicitationem. Non erit Tibi dedecori, non erit fraudi, Princeps Illustrissime ac clementiss. fructum nostrae lucubrationis huius quem multi putant fore neutiquam aspernandum, ad rempublicam cum aliqua etiam tuae Munificentiae praedicatione redire. nos quidem, & nostra omnia inuenies tibi praesto esse, si quis usus tenuitatis nostrae esse aliquando tuae Amplitudini possit. Interim tuae illustrissimae Celsitudini, & coniugi lectissima Principi, liberis, familiae omnibusque iis quae cara habes, a Deo Opt. Max. omnia faustissima precamur, tuaeque nos clementiae suppliciter commendamus. Heidelbergae. Eidibus Sextil. anno M. D. LXX.

T. I. C.

Subditus, & addictiss. cliens

M. GVILIELMVS XYLANDER,
philosophiae publicus in Academia
Heidelbergensi professor.